

Sygn. akt IV U 916/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2014r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSR del. Elżbieta Wojtczuk
Protokolant	st. sekr. sądowy Iwona Chojecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 maja 2014r. w S.

odwołania C. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 27 maja 2013 r. (Nr (...))

w sprawie C. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o zwrot nienależnie pobranej emerytury

oddala odwołanie.

Sygn. akt IV U 916/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 maja 2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.138 ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał C. W. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.03.2013 r. do 30.04.2013 r. w kwocie 898,46 zł z tytułu emerytury przysługującej S. W. (decyzja z dnia 27.05.2103 r. k.91 akt organu rentowego).

Odwołanie od w/w decyzji złożył C. W. wnosząc o jej zmianę i ustalenie, że C. W. nie ma obowiązku zwrotu pobranego świadczenia w kwocie 898,46 zł. Zaskarżonej decyzji zarzucono naruszenie art. 136a ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu odwołania wskazano, że przepis art. 136a w/w ustawy nie wskazuje kręgu osób uprawnionych do odbioru świadczenia w przypadku śmierci uprawnionego do emerytury, a więc nie eliminuje skarżącego, który jest bratem S. W.. Wskazano, że w niniejszej sprawie nie ma zastosowania przepis art. 136 wymienionej ustawy a ponadto poniesiono, że odwołujący się faktycznie sprawował opiekę nad S. W. i wielokrotniełożył na jego utrzymanie (odwołanie k. 2-4).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji (odpowiedź organu rentowego na odwołanie k.7).

Sąd ustalił, co następuje:

S. W. na podstawie decyzji z dnia 16 sierpnia 2006 r. miał przyznane prawo do emerytury od dnia 01.07.2006 r. (decyzja z dn. 16.08.2006 r. k.39 akt organu rentowego). S. W. otrzymywał emeryturę w najniższej wysokości. Od dnia 1 marca 2013 r. uprawniony otrzymywał emeryturę w kwocie 831,15 zł brutto (decyzja z dnia 15.03.2013 r. k. 73 akt organu rentowego).

S. W. od dnia 28 lutego 2013 r. przebywał w Zakładzie (...) w W.. Pismem z dnia 02.03.2013 r. (...) w W. zwrócił się do (...) Oddział w S. o przesłanie 70% świadczenia S. W. na rachunek zakładu opiekuńczego (pismo z 02.03.2013 r. k.69 akt organu rentowego).

Decyzją z dnia 15 marca 2103 r. w związku z powyższym wnioskiem organ rentowy zmniejszył wysokość świadczenia emerytalnego S. W. o kwotę 540,24 zł w związku z odpłatnością za pobyt wymienionego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym i za miesiąc kwiecień 2013r. przekazał powyższą kwotę na rachunek Zakładu (...) w W.. Ponadto O. rentowy ustalił od dnia 01.04.2013 r. wysokość świadczenia wypacanego uprawnionemu na kwotę 177,11 zł miesięcznie (decyzja z dn. 15.03.2013 r. k.73-74).

S. W. zmarł dnia 6 marca 2013 r. w W. jako bezdzietny kawaler (skrócony odpis aktu zgonu k.81 akt organu rentowego).

Świadczenia emerytalne dla S. W. były przekazywane za pośrednictwem poczty. Przekaz pocztowy z dnia 15.03.2013r. w kwocie 721,35 zł (emerytura za marzec 2013 r.) i przekaz pocztowy z dnia 15.04.2013 r. w kwocie 177,11 zł (emerytura za kwiecień 2013 r.) zostały wypłacone bratu uprawnionego S. C. W. (pismo z UP – k.85 akt organu rentowego, okoliczność niesporna).

Dnia 30 kwietnia 2013 r. do organu rentowego wpłynął wniosek J. S. (1) – siostry S. W. o wypłatę zasiłku pogrzebowego (k.79-80 akt organu rentowego).

Zakład (...) w W. dnia 28.05.2013 r. zwrócił organowi rentowemu kwotę 540,24 zł stanowiącą 70% emerytury S. W. przekazaną na jego pobyt w kwietniu 2013 r. (k.100 akt organu rentowego).

S. W. mieszkał razem z bratem C. W.. Każdy z nich otrzymywał emeryturę. C. W. utrzymywał się z emerytury w kwocie 1050 zł. S. W. był chory, przeszedł dwa udary mózgu, drugi 7-8 lat przed śmiercią i od tego czasu był osobą leżącą. C. W. opiekował się nim i przyczynia się do jego utrzymania, bowiem emerytura, którą otrzymywał S. W. nie wystarczała na wszystkie jego potrzeby. C. W. dokładał ze swojej emerytury do utrzymania brata około 400 zł miesięcznie opłacając rachunki za media, z których wspólnie korzystali, kupując wyżywienie (zeznania J. S. (1) k.22v-23, zeznania C. W. k.23-23v).

Decyzją z 27 maja 2013 r. znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.138 ust. 3 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał C. W. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za okres od 01.03.2013 r. do 30.04.2013 r. w kwocie 898,46 zł z tytułu emerytury przysługującej S. W. (decyzja z dnia 27.05.2103 r. k.91 akt organu rentowego).

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227), stanowi, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadził wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Ustawodawca w powyższym przepisie ustalił nie tylko krąg osób

uprawnionych do dochodzenia niezrealizowanego świadczenia ale również wskazał pewną kolejność, co oznacza, że innym członkom rodziny świadczenie może być wypłacone, gdy nie ma osób bliższych jak małżonek i dzieci.

Problematyka niezrealizowanego świadczenia obejmuje dwie sytuacje. Pierwsza, kiedy zmarły za życia nie otrzymywał świadczenia, a złożył wniosek o jego przyznanie i spełniał warunki do jego uzyskania. Druga obejmuje stan, w którym osoba pobierała świadczenie z ubezpieczenia społecznego. Z tym ostatnim przypadkiem mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Jednocześnie w obu wspomnianych przypadkach krąg osób uprawnionych do uzyskania niezrealizowanego świadczenia jest identyczny, na co zwrócił już uwagę SA w L. w wyroku z dnia 19 sierpnia 1999 r., III AUa 229/99 (OSA 2000 Nr 7-8, poz. 32, wyrok SA w Białymstoku z dnia 4 czerwca 2013 r. III AUa 1278/12).

W kontekście niniejszej sprawy decydujące znaczenie ma odpowiedź na pytanie czy C. W. był uprawniony do pobrania emerytury S. W. za marzec i 30% emerytury za kwiecień 2013 r. Do odpowiedzi na powyższe konieczne jest wyjaśnienie znaczenia zwrotu "pozostaje na utrzymaniu innej osoby". Przepisy ustawy emerytalnej nie zawierają definicji omawianego pojęcia. Stąd też dookreślenie znaczenia tego terminu pozostawiono orzecznictwu, gdyż jest to zwrot niedookreślony i ocenny. Zatem wykładni należy dokonywać z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności rozpoznawanej sprawy.

Trzeba zauważyć, że prawidłowa wykładnia spornego zwrotu powinna odróżniać dwa podobne pojęcia faktyczne, a odrębne prawnie stany. Pierwszy, to utrzymywanie innej osoby, drugi to przyczynianie się do utrzymania innej osoby.

Zaprezentowane rozróżnienie ma decydujący walor praktyczny, gdyż nie są to synonimy i nie można obu przypadków kwalifikować pod kątem przesłanki otwierającej drogę do niezrealizowanego świadczenia w myśl art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 stycznia 2005 r. III AUa 2766/O3, za osoby pozostające na utrzymaniu innych członków rodziny w rozumieniu art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 XII 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uważa się osoby, które bądź to nie posiadają żadnych własnych świadczeń emerytalno-rentowych (gdyż dopiero wystąpiły z wnioskiem o nie), bądź też pobierają wprawdzie takie świadczenia, ale w najniższej wysokości przewidzianej ustawą, a koszt zaspokajania ich usprawiedliwionych potrzeb jest znacznie wyższy.

Świadczenie doraźnej pomocy, a nawet opieki nie wchodzi w zakres pojęcia "pozostawania na utrzymaniu", o którym mowa w art. 136 ust. 1 u.e.r.f.u.s. (stanowisko SA w B. wyrażone w wyroku z dnia 4 czerwca 2013 r. III AUa 1278/12, LEX nr 1324660).

W niniejszej sprawie należy mieć na uwadze, że S. W. otrzymywał stały dochód w postaci emerytury w najniższej wysokości tj. w kwocie 721,35 zł netto, jego brak C. W. utrzymywał się z emerytury w kwocie 1050 zł. Obaj nie mieli własnych rodzin i mieszkali razem, w jednym domu w miejscowości (...). S. W. po przejściu drugiego udaru mózgu wymagał opieki, bowiem był osobą leżącą. Taką opiekę zapewniał mu C. W., który prał, gotował, dzwonił po lekarza jak zachodziła taka potrzeba. Emerytura C. W. przeznaczana była na jego leki, pampersy, lekarza oraz na wyżywienie. Jeżeli tych pieniędzy nie wystarczało, to do utrzymania S. W. dokładał C. W. ze swojej emerytury, która też nie była wysoka. C. W. zeznał, iż do utrzymania S. W. dokładał miesięcznie ok. 400 zł. Wskazał, że on ze swoich środków opłacał rachunki i kupował wyżywienie, z którego korzystali wspólnie. W ocenie Sądu nie budzi wątpliwości, iż C. W. opiekował się bratem w chorobie i pomagał mu kupując wyżywienie, czy opłacając rachunki, do czego S. W. powinien się dokładać, a jego emerytura nie pozwalała na to. Jednakże wymiar tej pomocy i ponoszonych przez C. W. kosztów nie przekraczał zwyczajowo przyjętej pomocy pomiędzy osobami bliskimi. Należy wskazać, iż nawet, gdyby uznać za wiarygodne, że C. W. miesięcznie wydawał na potrzeby brata kwotę ok. 400 zł to wskazana kwota stanowi ok. 1/3 kosztów jego miesięcznego utrzymania. Reszta koniecznych wydatków finansowana była z emerytury S. W.. Nie mamy zatem do czynienia ze stanem „pozostawania na utrzymaniu”. Taki stan ma miejsce bowiem w razie gdy, ubiegający się o świadczenie ponosi wydatki na utrzymanie innej osoby w wysokości przekraczającej jej własne świadczenie, a także dodatkowo poświęca swój wolny czas na pielęgnację i inne niezbędne w tym wypadku czynności.

Świadczenie doraźnej pomocy, a nawet opieki nie wchodzi w zakres pojęcia "pozostawania na utrzymaniu", o którym mowa w art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej (vide wyrok SA w Katowicach z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie III AUa 2026/2010 r. Lex Polonica 2819119).

Na uwagę zasługuje również fakt, iż sam C. W. jest osobą chorą i zeznał, iż na własne leki wydawał miesięcznie kwotę 300 zł przed śmiercią brata co znacznie ograniczało jego możliwości finansowe w partycypowaniu w kosztach utrzymania brata. Ponadto jak S. W. został umieszczony w Zakładzie (...) w W. na podstawie zaleceń lekarskich to osobą finansującą jego pobyt tam w ramach opłaty za pobyt i umowy o wzmożony nadzór była B. Z. (k.18), bowiem jak wynikało ze stanowiska pełnomocnika odwołującego się wyrażonego na rozprawie C. W. nie było stać na finansowanie powyższego. C. W. nie dysponował środkami na pochówek zmarłego brata. Pogrzeb został opłacony przez siostrę wymienionych J. S..

Podsumowując Sąd uznał, iż C. W. jedynie przyczynił się do utrzymania brata S. W..

Zgodnie z art. 101 ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej. Zgodnie zaś z art. 136a ust. 2 w/w ustawy w razie śmierci emeryta lub rencisty wstrzymanie wypłaty świadczenia następuje od miesiąca przypadającego po miesiącu, w którym zmarł emeryt lub rencista. Wobec tego, że S. W. zmarł 6 marca 2013 r. osoba uprawniona wymieniona w art. 136 ust. 1 niniejszej ustawy mogłaby jedynie żądać wypłaty emerytury za miesiąc marzec 2013 r. Świadczenie wypocone zatem za miesiąc kwiecień w wysokości 30 % emerytury w związku z potrąceniem 70 % na opiekę w Zakładzie (...) jest świadczeniem nienależnym, wypłaconym przez organ rentowy tylko dlatego że nie o śmierci uprawnionego dowiedział się w momencie złożenia przez J. S. wniosku o zasiłek pogrzebowy 30.04.2013 r., a termin wypłaty emerytury przypadał na 15 dnia każdego miesiąca.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc orzekł jak w wyroku.